

Osiedla domów jednorodzinnych Lublina z okresu PRL. Koncepcje, realizacja, eksploatacja

AUTOR:

mgr inż. arch. Michał Dmitruk

PROMOTOR:

dr hab. inż. arch. Magdalena Belof, prof. PWr

PROMOTOR POMOCNICZY:

dr hab. inż. arch. Natalia Przesmycka, prof. PL

Przedmiotem badań prezentowanych w niniejszej rozprawie doktorskiej są pierwotne założenia oraz przekształcenia urbanistyczne i architektoniczne lubelskich osiedli zabudowy jednorodzinnej, których główny rozwój przypadał na II połowę XX wieku. W pracy przedstawiono uwarunkowania historyczne, prawne, polityczne i społeczno-ekonomiczne powstawania wspomnianych osiedli. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: czy i jak powyższe czynniki wpłynęły na układy urbanistyczne osiedli i formę architektoniczną domów oraz ich późniejsze funkcjonowanie w strukturze miasta, aż do dnia dzisiejszego.

Zakres przestrzenny pracy obejmuje w ujęciu ogólnym obszar miasta Lublina, natomiast badania szczegółowe przeprowadzono w grupie reprezentatywnych zespołów zabudowy jednorodzinnej. Łącznie przeanalizowanych pod kątem architektonicznym i urbanistycznym zostało 13 osiedli zabudowy jednorodzinnej Lublina (11 powstałych lub rozwijanych w okresie PRL oraz 1 przedwojenne i 1 rozwijane współcześnie, jako materiał porównawczy). Zasadniczy zakres czasowy, jakiego dotyczą badania, to okres trwania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (od 1952 do 1989 roku). Ramy czasowe pracy są jednak w rzeczywistości szersze, ze względu na istotny kontekst, związany z rozwojem miasta przed II wojną światową oraz jego współczesnym funkcjonowaniem.

Postawiono w pracy dwa cele poznawcze, polegające na rozpoznaniu, przeanalizowaniu i usystematyzowaniu wiedzy na temat założeń urbanistycznych i rozwiązań architektonicznych badanych osiedli oraz na rozpoznaniu uwarunkowań i ocenie przekształceń architektonicznych i urbanistycznych, jak też ich wpływu na obecną funkcjonalność i poziom jakości życia mieszkańców. Sformułowano także cel dodatkowy o charakterze praktycznym, którym jest identyfikacja przesłanek i rozpoznanie najważniejszych potrzeb dla procesów przekształceń i rewitalizacji badanych osiedli.

Na strukturę pracy składa się 6 rozdziałów. Pierwszy stanowi wprowadzenie do pracy. Zawiera uzasadnienie wyboru tematu, określa zakres pracy, stawia cele i tezy, prezentuje metodologię prowadzonych badań oraz zawiera przegląd dotychczasowych badań, związanych z poruszaną tematyką. Drugi rozdział stanowi tło teoretyczne dla dalszych badań osiedli. Opisane są w nim realia polityczne, aspekty ekonomiczne, normatywy urbanistyczne, a także kwestie związane z typizacją architektury, etosem pracy architekta oraz ideologią i propagandą. Rozdział trzeci przedstawia szkic historyczny rozwoju zabudowy mieszkaniowej w Lublinie, plany rozwojowe Lublina z okresu PRL oraz ich wpływ na rozwój zabudowy jednorodzinnej miasta. Rozdział czwarty zawiera szczegółową charakterystykę każdego z badanych osiedli. Opisane są w nim ich dane podstawowe, uwarunkowania historyczne, kontekst przestrzenny, założenia urbanistyczne, rozwiązania architektoniczne oraz charakterystyka stanu obecnego i stadium przeobrażeń. W piątym rozdziale osiedla analizowane są pod kątem wskaźników urbanistycznych. Zmierzono, zbadano i porównano na wykresach 26 cech szczególnych badanych osiedli, takich jak m.in. podstawowe parametry urbanistyczne, połączenia komunikacyjne, zaplecze usługowo-handlowe i inne. Dokonano analizy porównawczej, oraz podjęto próbę zestawienia rankingowego osiedli. Ostatni, szósty rozdział pracy stanowi podsumowanie prowadzonych we wcześniejszych rozdziałach badań oraz zawiera wnioski z nich płynące. W rozdziale podjęto próbę oceny funkcjonowania badanych osiedli w dzisiejszym układzie Lublina, bazując na wynikach prowadzonych badań. Oceniono charakter i stopień przeobrażeń oraz wpływ uniformizacji rozwiązań projektowych na charakter zabudowy. Wskazano na pożądane przekształcenia oraz na zagrożenia płynące z tych niepożądanych. Sformułowano wnioski i wytyczne dla dalszych działań, zarówno badawczych, jak i praktycznych. Wskazano na realizację celów niniejszej pracy oraz potwierdzono postawione w części wstępnej tezy.